44

بوزوقلر

درامـا ۴ پردەدە.

ولی الله یحین البین

محرری بریئه. مترجمی و. آپانایف.

۱۹۰۸ سنه آوغوست.

ناشری ولی آپانایف.

«بیان الحق» مطبعه‌سی قزانده.

КАЗАНЬ.
ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „БАЯНУЛЬ-ХАКЪ"
1908.

فرانسه آکادیمیاسی اعضاسی پروفیسور
آ. فورنئه جنابلرینه.

محترم افندم حضرتلری!

یازدقم شو اثریمی جناب عالیلرگزه تقدیم قیلورغه رخصت بیرووگزنی اوتنه من. بو اثرمده انتشاری مأمول بولغان افکارننگ قسم اعظی، جناب عالیلرگز نکیدر.

مینده سزننگ کبک: اگر انسانلر دوچار بولدقلری سیفلیس آورووی حقنده اصلا یاشرمی‌سویله رگه جسارت قیلسالر سیفلیس اوزیننگ دهشتینی یوغالتورایدی، دیب اویلمن.

عذابلانو ایسه، نه اویات ونه ده جنایتدر. شوننگ ایله برابر آورولر باشقه لرغه نیقدرلی ضررلر کیتوره چکلرینی بلسه لر بوندن قوتلوایچون بو آوروننگ نرسه ایدگینی هم بو آورو انسانغه نیندی وظیفه‌لرصالدقینی آگلارغه، بونلر ایله آشنا بولورغه اجتهاد قیلاچقلری طبیعدر.

بریئه.

اویناوچیلر :

دوکتور .
آوروجکت .
آورونک آناسی .
آورونک خاتونی .
آورونک قائن آناسی
بالا ایمزوچی خاتون .
خادمه قز (گورنیچلی) .
بربوزلغان گیمنازیستنگ آتاسی .
دوکترمعینی (ابداشی) .
بوزلغان قز .
بوزلغان آصراو خاتون .
لاکی .

برنچی پرده.

(دوکتورنگ کابینیتی . اوگ یاقده زور تزه؛ بوبنده زور اوستال؛ اوستال اوستنده : کاغذ هم هیکللر (استاتوئتکه‌لر) ؛ تزه ایله اوستال آراسنده دوکتورنگ کریسلاسی. اوستالنگ بیرگی یاغنده ینه برکریسلا. صول یاقده ایشك . قارشیده کتابلر اشکافی ، ینه برایشك. استوللر . براستول اوستنده آورونگ : سیلیندری ، پیرچاتکه‌سی هم تایاغی .)

I نچی کورنش

ریژیسسور (مدیر)

حرمتلو خانملر هم افندیلر !

حاضر اوینالاچق پیسساده بو زمانده بیك طارالغان مشهور سیفلیس آوروینگ صاقلانماغان کشیلرگه نیندی آغر زحمتلر، عذابلر قیلغانلغی کوز آلدگزدن اوته‌چکدر .

بو پیسسانگ یازوچیسی فرانسه‌نگ مشهور محررلرندن بریئه جنابلری بولوب، محررنگ مقصودی‌ده سیفلیس‌نگ خلق اویلاغانچه براویات آورو توگل ایدکینی کورساتو، یاشرونگ ضرری هم وقتنده دوکتورغه مراجعت قیلماودن آخردن نیندی قوت اوچقوچ عذابلر بولاوینی بلدرودر . چینلابده سیفلیس‌نی براویات صاناب یاشرواوزی زور اویاتدر .

(بر منوتقه پرده توشه)

II نچی کورنش

دوکتر هم آورو جکت

(قارشی ایشکدن آورو کیلوب کره. یاشکنه، تازاغنه ۲٦ یاشلرندەگی بر جکت. استول اوستندن سیلیندرن، پیرچاتکەسن هم تایاغن آلاده کریسلاغه باروب اوطره. قاتی، آور صولاب اوطرغانده‌دوکتور کیلوب کره: ماتورغنه ۴٥ یاشلرنده ضیالی برکشی؛ قاره سورتوکده اوزینگ کریسلاسینه باروب اوطره.)

آورو. — (قایغرلی یوز برلن) یه دوکتور، نرسه ؟

دوکتور — مونده هیچ شك شبه یوق. . .

آورو — „شك شبه یوق" دیگان سوزگزنڭ معنی‌سی‌نرسه ؟

دوکتور — بیك ناچار... (ریتسیب یازا. آورونڭ یوزی اوّلگیدن آرتغراق آغاروب، بیك آغر برصولاب قویه) سز اوشانماغان ایدگز منی ؟

آورو — اوشاندم اما . . .

دوکتور — اما نرسه ؟

آورو — (دوکتورنگ سوزن ایشتمیچان) اوف الله ! . .

(تمام توسدن کیته)

دوکتور — (یازوب بتروب، آورونگ بورچلغانن کوروب) سز آلای بیك آرتق قایغرماگز. حاضرگی زمانده ایك آز حسابلاغانده یوزگه اون بش سزنڭ شیکللی . . .

آورو — (دوکتورنگ سوزن بولب) مین بلەم، حاضرمیکا نیشلرگه قالغانون !...

دوکتور— (آورونگ سوزن ایشتماگانگه صالنوب) مونه سزگه ریتسیب، آپتیککه بارگزده دارو قوشگز.

آورو— (ریتسیبنی آلوب) یوق دوکتور...

دوکتور— یوق توگل، بار... سز، باشقه کشیلر اشلاگاننی اشلارگه تیوشلی.

آورو— یوق. مین باشقه حالده. مین بلهم، میگا نیشلرگه ایکانن :..

دوکتور— سز اوطرغان کریسلاغه اوطورغانلارنگ اون‌دن بیشی سزنگ کبی باشن قارشقان بوله‌لورده، صوگندن اوزلریده، مونگ نیندی آورو ایکانن تمام سویلاب آگلاتقاچ قارشمیلر.

آورو — (ریتسیبنی ژیلیت‌کسه‌سینه صالوب) مین بلکه، بختمه قارشی بولایده تولرمن.

دوکتور — نی ایچون؟ زور، قدرلی،نسلدن، بولغانلغگز ایچونمی؟ مونه بوبولمه‌نی قاراگز: مونده‌غی جهازلرنی کم بیرگلن دیب اویلیسز، فقیرلر بیرماگان بیت آنی؟

آورو — (قایغولی طاوش برلن) دوکتور! مینم موط توگل ایکانمنی اوزگزده بله‌سز بیت... حتی مینم معیشتم باشقه یاشلرگه اورنه‌ك بولرغه یاری!.. مینم شیکللی بره‌وده صاقلانوب یورمی... مینم‌عمرمن ایکیگنه سویه‌رکه م بولدی... موگار نی ایتورسز؟

دوکتور — مین شونی ایته‌م: سزنك میڭا تشریف بیوروگزغه آلارنك برسیده جیته.

آو ر و — یانغلشاسز دوکتور! آلارنك برسیده موندە عیبلی توگل. تکرار ایته‌من: هیچ براو مینم کبك صاقلانمی... مینم اوّلگی سویه‌رکه‌م ایك یاقن دوستلرمنك برسینك خاتونی ایدی. ایری. گرچه خاتونن صاقلاب، کونلاشب طوتساده، مین اوز قولمه آلغان ایدم... بزنك آیرلشوغه دوستمنك اولوی سبب بولدی. آندن صوك مین باشقه برقز برلن یوری باشلادم...

دوکتور — سز شولای ایکی ایك قدرلی کشیلرنی جوغالتب باشقه‌غه یابشقانسز ایکان نو، زمانه!...

آو ر و — درست دوکتور، — حاضرگی...

دوکتور — (آورونگ سوزن بولب) بلەم، بلەم، باشقه کشیگه قاراغانده آرتغراق بلەم.

آو ر و — سوزمزگه قایتیق. مونه شولای مین یاشکنه برعفتلی قز برلن یوری باشلادم؛ اوزی بیك یارلی ایدی هم عائله‌سیده کوب ایدی. بیك یخشی یاردم قیلوب مین آلارنی قاراب طوردم. میڭا بیك دعا قیلالر ایدی؛ حتی یاراتقانلقدن «رائول آیی» دیب یوریلر ایدی. مینك چن اسممنی ایتمی، اوزم رائول دیب قوشقان ایدم. چونکه کم ایکانمنی بلماسونلر دیب صاقلانا ایدم.

دوکتور — البته... بیك، بیك زور صافلانو.

آورو — مین آکار باشلاب ایتوب قویدم: «اگر سین مینی آلداب باشقه کشی برلن یورساك، مین شول ساعتده اوك سینی طاشلایاچقمن!» دیب. شول سببلی اویندن میندن باشقه برجیرگه‌ده چقمیدر ایدی... (برآر طوروب) اوچ آی مقدم، أنی اویله‌ندرەم، اوزم ایسه‌ن وقتده اویله‌نب قالدیگاچ؛ مین آنی طاشلارغه مجبور اولدم. (برآز قایغربراق) مسکنلر هرقایوسی بیك جیلاشوب آیرلشدیلر. (کولبره‌ك) چبلاب مینی خاتون قزلر بیك یاراتالر ایدی....

دوکتور — سزنك اول طوغریدن بخت بار!... سز اول قدرلی سویگاچ نی ایچون اویله‌نرگه اویلادگز؟

آورو — نی ایچون؟ مونه سیگا کیرك بولسه!... البته اوزمنك حالمنی یاخشرتو ایچون. میگا اتییم اولگان وقتده اوزبزنك بربیك بای قرداشمزنك قزن آلورغه وصیت ایتوب قالدردی. اول قز اوزی بیك، ماتور... دوکتور! مین آنی سویام، اول مینی سویه، نیچك ایتوب مین آکارغه اویله‌نمیم؟ اگرده من آکارغه اوزمنك عیبمنی ایتوب اویله‌نماسام، آندن صوك میندن بتون دوستلرم، قرداشلرم، بلشلرم الحاصل همه‌سی، چومادن قاچقان کبی قاچاچقلر!... (برآز اویلاب طورا) مین حاضر نیشلرگه‌ده بلمیم... میگا حاضر اوزمنی تگی دنیاغه جیبارودن

باشقه بر نرسه‌ده قالمادی... (جیلاب) میندنده بختسز دنیا یوزنده هیچ یوقدر!... (جیلی)

دوکتور — (طوروب، کولمسره‌ب آورو یانینه کیله) آلای خاتونلرکبی جیلارغه یارامی ایندی. مینی آلدالیم دیب ئلله نیندی حیله‌لر برلن اوزگزنی بورچماگز.

آورو — (آور، آور صولاب؛ کوز باشلرن سورتب) دوکتور! اوشانگز: اگرده مین صراخانه‌لرده تورلی فاحشه خاتونلر برلن یوروب‌بونی اله‌کترسام ایدی، اول وقتده مین سزگه همه‌سون یاشرمیچان سویلر ایدم...

دوکتور — اوشانمیم. هیچ ایتماس ایدگز.

آورو — هیچ؟

دوکتور — هیچ.. یورماگاچدین قایدن اله‌کدی صوڭ؟

آورو — مینی اوّل کورووگز توگل، مینم یالغان سویله‌مگاننی اوزگز بله‌سز... مین بر وقتده‌ده ایبدا شلوم برلن، تورلی کوڭل آچا تورغان جیرلرگه یورمه‌دم. نیقدرلی کوچه‌سه‌لرده، مین آلارغه رد قیلادر ایدم. حتی بزنڭ تیره‌ده‌گی بای خاتونلری، مینی بالالرینه اورنه‌ك ایتوب کورسه‌ته‌لر ایدی. مین هر وقتده اویده طوره هم برتوشکه‌ده چغوب جورمی ایدم. شول اوزمنڭ طرشلغم، آندی جیرلرگه یوروب‌وقت اوزدرماغانلغمدن، دوکتورلق پراواسین آلدم. (برآز توروب) هرکمگه‌ده‌کوڭللی بیت: ایرته

برلن ساعت ٤ده ٥ده پالته جافاسن قایتارب، آغزغه سیگارکه‌نی قابوب، بر مانور خاتون یانندن قایتو! میننده باشقه کشیلر کبکوك، قزل ایرنلر، قاره قاشلر، شامپانسکی‌لر، آلارنك تملی سوزلرن، کروژاوالی کرکره‌کلری آچق کولمکلرن یاراتام. اما مین، آلای بولسه‌ده، هر وقتده آلاردن جراق جوردم، بر وقتده آلار برلن اوطروب شامپانسکی اچمه‌دم، آلارنك تملی سوزلرینه قولاق صالمادم. . (بر آز توروب) اوف الله‌م!... خراب بولدم! . . . (جلی)

دوکتور — طاغن نی ایچون جلیسز؟

آورو -- دوکتور مین بله‌م بیت مینی نرسه کوتکانن: مینم چاچلرم قویلب بته‌ر، تشلرم توشب بته‌ر، ترناقلرم چرور، مینی آرباغه صالوب جورتورلر! . . . (جلی)

دوکتور — طوقتاگز افندم جلاماگز سزگه جلاودن بر تینلکده فائده چقمیدر. سز مینم سوزلرمنی یخشیلاب طڭلاگز. . .

آورو — (جلاودن طوقتاب) طڭلیم دوکتور. . لکن بونغه‌غنه سویلاب وقتگزنی ئه‌ره‌م ایته‌سز. . .

دوکتور — مین سزگه قوشامن! . . .

آورو — مین نی ایته‌سکزنی آلدانوق بلب طرام.

دوکتور — آلای بولسه میڭا سزنك برلن آرتق سویلاشب توررغه اورن قالماغان ایکان. . . خوشگز!

آورو — یوق، بر مرتبه سزگه کیگاشکه کیلگاچ، سزنكڭ سوزگزنی طکلیم ایندی . . . سویله گز.

دوکتور — اگرده سز صبر قیلساگز، سزنكڭ بر توشگزگه‌ده زیان کیلماس، همده بو آورودن ترلرسز.

آورو — سزنكڭ — دوکتورلرنكڭ بار سوزلری شول ایندی . . .

دوکتور — مین سزگه ایتدم بیت سزنكڭ کبك آورولار مکلب حسابلانه دیب شوارنكڭ هر قایوسی ترله‌ر.

سزده اوزگزنكڭ ایبده‌شلرگز کبی. شوشی دنیا یوزنده بولغان ایكڭ ناچار آورودن ترلرسز.

آورو — بر ایته‌سز: ایكڭ ناچار آورو دیب، بر ایته‌سز تولرسز دیب؛ سوزگزدن بر نرسه‌ده آکلامیم. آلایده دوکتور، مین شول قدر وك چیتن حالده‌منی؟

دوکتور — بیك.

آورو — شول قدر وکمی؟ اوف . . .

دوکتور — ای، لکن بختگزگه قارشی حاضرده بو آوروغه، بزده یخشی چاره‌لر بار. همده بیك فائده‌لی.

آورو — بولماس دوکتور، اوشانمیم.

دوکتور — اوشاندروغنه توگل، حتی اوز اوستیمه یوکلاب آلام.

آورو — (قزانبراق) آلدامیسزمی؟ درست ایته‌سزمی؟ میکا ترله تورغان توگل دیب ایتکانلر ایدی.

دوکتور — اگرده سزگه ، شول کشیلرگز، باشدوق شوندی نرسه‌لر برلن جورماسکه ایتسه‌لر ایدی، یاخشیراق بولغان بولر ایدی هم سزگه بو آوروگز ئله‌کمس ایدی.

آورو — عجب دوکتور، سز اویلیسز: مین براورام قزی برلن جورگان دیب . . . یوق، میگا بوبولاکنی بیرگان آندی کشی توگل‌ایدی. اول بربیك بای کشی‌نڭ خاتونی ایدی

دوکتور — مونده بایلق فانشمی. بو آورو: باینی، جارلینی فارامی، آگار بار کشیده بر.

آورو — یوق دوکتور، اول آندی خاتون‌توگل. اول بزنڭ بربیك‌بای کشینڭ خاتونی ایدی. ایری‌اویده بولماغان سببلی آناسی برلنگنه تورا ایدی. برکوننی آناسی برنیچه کونگه چیتکه کیتکاچ مین آنڭ یانینه کردم. باشده راضی بولمادی. آندن صوڭ مین آندن تزلنوب اوتندم، حتی بربیك یخشی یوزك آلوب بیررگه وعده قیلدم. شوندن صوڭغنه راضی بولدی . . .

دوکتور — آلارباشده اوزلرینڭ نیچك ایکانون بلدرمه‌سکه طرشوب جالندرغان بولالر. اما ایرلر آنی سیزمیلر.

آورو — آنی قایدن بل‌سڭ صوڭ؟ بلب بولمی بیت!

دوکتور — شوگار کوره ایتامده: ایرلرگه باری برخاتون آلورغده هم شونڭ برله درستلکده عمر کیچررگه.

مونه‌سزده ایندی بلب قالورسز. اوغلـگز بولسه، اوغلـگزنی بیك یخشی صافلاب توتارسز.

آورو — ئلله میندن بالالر بولرمی؟

دوکتور — البته.

آورو — هم سلامت طووارلرمی؟

دوکتور — تمام. مین سزگه ایته‌مده: اگرده سز صبولق برلن اوزاق دارو ایتساگز، تمام تره‌سز.

آورو — درست ایته‌سزمی؟

دوکتور — من سزگه بر قات ایتدم ایندی: اوستمه جوکلاب آلام دیب.

آورو — آلای بولسه میگا اویلانرگه‌ده یاری؟

دوکتور — راحتلنب، هم هیچ قورقمیچان.

آورو — کوبمی وقت دارو ایته‌رگه بولر؟

دوکتور — اوچ یاکه دورت یل.

آورو — نیچك؟ دورت یلدن؟ . . . بیك اوزاق‌شول، تیز بتروب بولمیمنی؟

دوکتور — یوق، بولمی شول.

آورو — نی ایچون؟ مین همان شول دورت یل اچنده آورو بولب جوریممنی؟ سز اوزیگز تگنده ایتدگز ایچ: میگا هیچ زیان بولماس دیب. أ، حاضر ایته‌سز: دورت یل آورب یوررسز دیب. مین اول دورت یل اچنده تمام چروب بتارمن.

دوکتور — مین سزگه ایتمیم، آورب یوررسز دیب.
سز اوزگز ترلوسز، سزگه زیانی بولماس، لکن
خاتونگزغه هم بالالرگزغه جوغار.
آورو — لکن دوکتور، مین آلای دورت یل کوته
آلمیم. بر آیدن اویله‌نه‌م.
دوکتور — بو برده یاری تورغان اش‌توگل!
آورو — مین باشقه‌چه اشای آلمیم. حتی بزنك طوی
قایچان بولاسی بیلگلانب، قوناقلرده چاقرلدی ایندی.
مین سوز بیردم اوز سوزمدن اوزم قایتار حالم یوق.
دوکتور — مونه قزق کشی! حاضرگنه اوزگزنی
اوترمه‌کچی بولغان ایدگز؛ أ، حاضر اویله‌نرگه طوی
یاصارغه اویلی باشلادگز.
آورو — میکا اویلانمیچان چاره یوق.
دوکتور — مین سزنی اویلانودن طیامن!
آورو — دوکتور، سز میندن کوله باشلادگز...
اگرده آورو، سز ایتکانچه بیك حتر بولماسه همده
ترلراك بولسه،نیشلب مین اویله‌نیم؟ ایندی بر دنیا یوزنك
طرورغه قرار بیرگاچ، البته اویلانمیچان چاره یوق؛ هم
البته اویلانه‌من.
دوکتور — یوق!...
آورو — یوق توگل... اگرده مین اوشبو قزنی

آلماسام دنیاده بتون راحتم یوغالاچق. درست، اویله‌نونی
باشده اوزمه‌یه تلامدم، لکن مینم بر قارت طوطام بار،
اوزی بیك بای، آنڭ بار مقصودی اوزی ایسان وقتده
مینی اویلاندروب بار مالنی میڭا یازدروب قالدرو؛ انی‌نڭده
بیك اویلاندره‌سی کیله. آوزارنده بار سویلاگانلری شول.
اگرده مین قارشی کیلسام، انکای البته قایغوسندن
اوله‌چك. آندن باشقه دخیده ایکنچی تورلی سببی بار:
مین اول قز برلن سویشه‌من، همده اول قزنڭ آتاسی بیك
آچوچان کشی، اول برده اوین کولکی‌نی یاراتمی تورغان
کشی، اگرده اول میندن نی ایچون اویله‌نمیسڭ دیب
صوراسه نی جواب بیره‌من؟ ایندی اوزگز کوروب توراسز:
اگرده مین اول قزنی آلماسام نیندی بختسزلکلر بولاچق.
شوڭار کوره مین سوز بیردم.

دوکتور — سوزگزنی قایتاروب آلگز.

آوره‌و — سزگه بیك آنصات قایتاروب آل دیب ایترگه.
اما میڭا!... انیده قایغوسندن اولوب کیتسه، طوطامده
میراثدن محروم قیلسه، سویگان قزمدنده آیرلسام، مین
نیشلرمن؟.....

دوکتور — مینم آنده براشم یوق. مین باری دوکتو
رلق جهتمدن سزگه ایته‌من: اوچ یاکه دورت یلغه‌چه
اویله‌نمه‌گز دیب. اگرده مینم سوزنی طڭلامی اویله‌نساڭز،